

Quid te, Bacche pater? Quod noua palmite
Dicam, Bacche pater? Quod noua palmite
Curgit gemma tuis collibus, et uincens
Haret mergitibus pampinus, hoc tuum est!
Quid te, ueris opum, persequeris, arbitram,
Cuius propitius muneris ^{qua pro} ~~quis~~ ~~quis~~ ~~quis~~ ~~quis~~ ~~quis~~
Fecit, luxuriosas prouus honoribus? ~~quis~~ ~~quis~~ ~~quis~~ ~~quis~~ ~~quis~~
reliqua desiderantur.

~~Quid te, Bacche pater? Quod noua palmite~~
~~Dicam, Bacche pater? Quod noua palmite~~
~~Curgit gemma tuis collibus, et uincens~~
~~Haret mergitibus pampinus, hoc tuum est!~~
~~Quid te, ueris opum, persequeris, arbitram,~~
~~Cuius propitius muneris ^{qua pro} ~~quis~~ ~~quis~~ ~~quis~~ ~~quis~~ ~~quis~~~~
~~Fecit, luxuriosas prouus honoribus? ~~quis~~ ~~quis~~ ~~quis~~ ~~quis~~ ~~quis~~~~
~~reliqua desiderantur.~~
~~Quid te, Bacche pater? Quod noua palmite~~
~~Dicam, Bacche pater? Quod noua palmite~~
~~Curgit gemma tuis collibus, et uincens~~
~~Haret mergitibus pampinus, hoc tuum est!~~
~~Quid te, ueris opum, persequeris, arbitram,~~
~~Cuius propitius muneris ^{qua pro} ~~quis~~ ~~quis~~ ~~quis~~ ~~quis~~ ~~quis~~~~
~~Fecit, luxuriosas prouus honoribus? ~~quis~~ ~~quis~~ ~~quis~~ ~~quis~~ ~~quis~~~~
~~reliqua desiderantur.~~

Chrysostomo Hannulik
Franc. Watinckey Sal.

Id ago, Vir longe doctissime, ut carmina mortui mei
amici, Gabrielis Dayka, Prof. prius quidem Leuffo,
viri nunc Ungarici, que hungarice et latine reli-
quit, circa initium anni aduenturi prodant: sed hanc
in nouissimo poetae carmine, manu ita festinante
exarato, ut legi in non nullis locis plane non possit.
Atque hic curis implicatus ad auxiliatricem operis
principis poetarum, quos terra hungara tulit, con-
fugis, Teque Vir Maxima, vehementer oro, ut pro eo,
quo in promotionem literarum fereris studio, carmen
hoc recensere, ghamata eius emendare, et lacunas
quas habet, explere velis. Deniques hac bonitatis
Tuae reificatione non eritorem tantum harum reli-
quiarum, sed manes etiam Daykae mei, quem popu-
lares nostri incolumem ignorarunt, nunc flebunt ex
oculis sublatum. — Responsum tuum mihi curor Pe-
lejtenois reddet; nam me febre, quibus diuexor, ad
extremum octobrem in domo venerandi mei foetis,

Dimisisti Leuffo,
aut in quatuor
venerandem et mis-
suale in Unverz,
Ulin, in qua mi-
et terminus a
re tempore ad anno
do suas sufficiens
subeanda figurandi.
in Veprae hofee
Cindem Jb.
Agro adumthi
Milejimo Jp.
in parati
Pitku

Meghívó

A „NEOLATIN KÖLTŐK TÁRA” SOROZAT MŰHELYNAPJÁRA

2025. január 14-én

Helyszín: HUN-REN BTK Irodalomtudományi Intézet, Klaniczay-terem
1118 Bp., Ménesi út 11–13., I. em.

PROGRAM

- 10:00 Megnyitó
- 10:10 Bíró Csilla: Halápy Konstantin elégiáinak kötetkompozíciója (*Myrias versuum*, 1735)
- 10:35 Szádóczki Vera: Latinul beszélő cigányok Nagyidán
- 11:00 Rédey-Keresztény János: *Aeneis*-reflexiók Agyich István heroikáiban
- 11:25 Vita
- 11:45 Kávészünet
- 12:00 Balogh Piroska: Hölgyek az égi és földi rengetegben. Szerdahely György Alajos latin verses-kötetének nőalakjairól
- 12:25 Kőrösi Imre: „Musa latina (...) tumulo iam proxima” – Jalloics András, a római Accademia Tiberina latin nyelvű magyar költője

A „Neolatin Költők Tára” című projekt 2023-ban indult a HUN-REN BTK Irodalomtudományi Intézetében. Fő célja alap kutatások elvégzésének ösztönzése és latin–magyar–angol nyelvű, online és nyomtatott kritikai szövegkiadások elkészítése a 18–19. századi magyarországi neolatin költészet köréből. A vállalkozás négy szerző életművének, illetve összegző jellegű versgyűjteményeinek és egy speciális forráscsoportnak a feltárására, teljes, illetve válogatott szövegkiadások összeállítására irányul. Új, kommentált kiadása készül Halápy Konstantin piarista szerzetes-tanár (1698–1752) *Myrias versuum* (1735) című kötetének, Szerdahely György

Alajos (1740–1808) összes versének és szónoklatának és Jalloics András (1791–1862) piarista szerzetes-tanár *Poematum liber septimus* (1862) című gyűjteményének. Nagyrészt kéziratból kerülnek kiadásra Agyich István pécsi kanonok (1730–1790) összegyűjtött versei, és teljes egészében kéziratból készül válogatás a győri repetensek költeményeiből. Az eredeti latin szöveget, a magyar és angol próza fordítást, valamint a magyar és angol nyelvű kommentárt tartalmazó szövegkiadások az Irodalomtudományi Intézet DigiPhil-csoportjának informatikai támogatásával a DigiPhil-felületen készülnek el, s emellett a tervek szerint nyomtatott formában is megjelennek. A projekt további célja adatgyűjtés a magyarországi neolatin irodalom bibliográfiájához; a fent felsoroltakkal együtt összesen 20 jelentős életműre vonatkozó adatok teljes körű összegyűjtése.

A „NEOLATIN KÖLTŐK TÁRA” SOROZAT MŰHELYNAPJA

Az előadások összefoglalói

BÍRÓ Csilla

Halápy Konstantin elégiáinak kötetkompozíciója (Myrias versuum, 1735)

Halápy Konstantin elégiáinak kötetkompozíciója a *Myrias versuum sine ellipsi et synaloepha editorum...* (Tyrnaviae, Typis Academicis per Leopold. Berger, 1735) című kötetében összesen 51 költeményt foglal magában öt könyvben. Előadásomban azt vizsgálom, mit értett Halápy az elégia műfaján, milyen témákat vonultatott fel kötetében, milyen előképei voltak, illetve az elégiáinak a sorrendje mennyire tükröz tudatos rendező elvet. Mivel Halápy Konstantin a nagyszombati jezsuita gimnázium tanulója volt, feltehető, hogy jezsuita poétikák és elégiakötetek hatással lehettek a saját kompozíciójára, témaválasztását pedig több esetben lelki élete és a piarista lelkiség formálhatta.

SZÁDOCZKI Vera

Latinul beszélő cigányok Nagyidán

1755-ben Ribics Pál, jezsuita repetens *Poema de clade Zingarorum in defensione arcis Nagyida* címmel másolta be a poétikai tanulmányok lezárását jelentő versét az erre a célra fenntartott kötetbe Győrben. Az előadás e mű elemzésével kívánja reprezentálni azt a repetens-versekből válogatott korpuszt, amely a Neolatin Költők Tára egyik kötetéhez szolgáltatja az anyagot. Igyekezem elhelyezni Ribics poémáját az irodalom- és művelődéstörténeti folyamatokban. Összevetem a 18. század hasonló témájú költészeti alkotásaival, majd párhuzamba állítom Arany János csaknem száz évvel később kiadott művével.

RÉDEY-KERESZTÉNY János

Aeneis-reflexiók Agyich István heroikáiban

Agyich István rendi költészetének általános, a témaválasztásra is befolyással bíró karaktere, hogy szülőföldjének, a Szerémségnek és kanonoki működésének, Pécs-Baranyának különböző helyszíneit, történéseit örökítette meg. Így állított emléket például 1786-ban a töröktől való felszabadulás századik évfordulójának Pécssett; az 1763–1764 között Szlavóniát, Szerbiát és Boszniát sújtó pestisjárványnak; 1785-ben Balassa Ferenc horvát–dalmát és szlavón báni kinevezésének; vagy 1786-ban a győri jogakadémia Pécsre való áthelyezésének. A lokális kontextus mellett figyelemre méltó, hogy e versek meghatározó pretextusa az *Aeneis*. A vergiliusi eposztól legtöbbször a narratív szerkezetet kölcsönözte Agyich a jezsuita poétikaoktatás fénytörésében: a valamely istenség üldözte hunok (Venus, Mars) a fenti verseknek is vissza-visszatérő jelenségei. Másfelől az eposzi hős, *pius Aeneas* megidézést sem nélkülözik, különösen Balassa Ferenc gróf hivatali pályáját illetően. Ez esetben Agyich előszeretettel alludál az *Aeneis* 1. és 2. énekére. Előadásommal Agyich kisepikai igényű műveinek ezeket és más, az *Aeneis*-ből vett párhuzamos szöveghelyeit kívánom szemléltetni.

BALOGH Piroska

Hölgyek az égi és földi rengetegben.

Szerdahely György Alajos latin verseskötetének nőalakjairól

Szerdahely György Alajos 1788-ban jelentette meg *Silva Parnassi Pannonii* című latin verseskötetét, melynek bővített, átalakított kiadását később, 1803-ban publikálta. Az első kiadás Maximilian Hellnek címzett előszavában ezt írta: „Mindig is barátok, hiszen egyszersmind testvérek is Költészet és Csillagászat. E két nővér uralja az Ég mérhetetlen terét; ők kormányozzák ama örök világokat, melyeket Te nemcsak kiemelkedőleg kutatsz, hanem egyszersmind majdan a lakójuk leszel. Ezért nem tévedek, ha azt mondom: az Ég hosszas és lankadatlan tanulmányozása, valamint Költészet és Uránia testvéri barátsága révén lakozik Benned ama Költői Lélek, mely erős testre vall, és a hosszú élet gyarapítója és keze. Fogadd el tőlem, ami a Tiéd! Ebben az Erdőben felleled mindazt, amit Neked a Te Eged jelent.” A kötet tehát nem csupán az antik eredetű, Statusig visszavezethető vegyes gyűjteményes kötetkompozíció megújítása, hanem egy új, kettős erőterű, tükrözésre építő struktúra is. Mint a bevezetés nővérekre utaló megjegyzése mutatja, a kötet komplexitása és poétikai erőtere jól megragadható a kötetben meglepően nagy számban felbukkanó nőalakok vizsgálatával és értelmezésével – előadásomban erre teszek kísérletet.

KÓRIZS Imre

„Musa latina (...) tumulo iam proxima”

– Jallošics András, a római Accademia Tiberina latin nyelvű magyar költője

Jallošics András piarista szerzetes tanár egy évezredes hagyomány végpontjának egyik nemzetközileg is jegyzett magyar képviselőjeként figyelemre méltó latin nyelvű költészetet művelt. Az előadás bemutatja 1862-ben kiadott – felépítésében az 1855-ben megjelent elsőhöz nagyban hasonló, illetve attól némely fontos ponton különböző – második kötetének szerkezetét, versformáit, kiemelve a *Heroica–Elegiaca–Lyrica* hármasság mellett olyan műfaji elemeket is, mint az agón vagy az anekdota. Emellett bemutatja műveinek jellegadó nyelvi és metrikai sajátosságait, rámutatva néhány vers, illetve versrészlet ma is eleven irodalmi értékére is.

